

16/8

Författaren Axel Strindberg har i Morgon-Tidningen

sökt konstruera en motsägelse mellan å ena sidan ett av Dagens Nyheters chefredaktör fäلت yttrande i en radiodebatt, å andra sidan ett uttalande i denna tidnings ledande artikel den 4 augusti. I det förstnämnda yttrandet sadet det vara "nödvändigt att ställa det principiella problemet: finns det inte en viss punkt där de ekonomiska ingripandena... i sin helhet leder till verkliga faror för den politiska friheten?" I tidningens berörda ledare står: "Ingen begär något så orimligt som att riskzonen vid socialisering skall konkret utpekas. Vad man begär är ett erkännande att en sådan riskzon finns."

Någon motsättning mellan dessa satsar finns inte. Deras mening är exakt densamma: att av dem som allmänt talar för planhushållning eller socialisering kräva ett godtagande av påståendet att en viss — till sin natur icke preciserbar — grad av ingripande är riskabel från den politiska frihetens synpunkt. Det för många socialdemokrater utmärkande är att de helt förnekar själva problemets existens; detta var just vad, som skedde i radiodebatterna kring socialiseringsproblemet. Man säger exempelvis att även en så långtgående socialisering som den i Ryssland genomförda i och för sig är förenlig med politisk frihet; diktaturen i Ryssland påstås alltså icke nödvändigt sammanhänga med socialiseringen, utan vara beroende av kommunismens diktaturideologi och andra förhållanden. I samband härmed talas om socialiseringen som en successiv omdaning, som småningom skall leda till upprättandet av vad man kallar det socialistiska samhället.

Denna uppfattning — av allt att döma icke delad av hr Strindberg

— är enligt Dagens Nyheters mening lika oriktig som farlig. Den är ägnad att leda till att socialiseringsplanerna fullföljs utan blick för deras risker från helt andra synpunkter än de rent ekonomiska. Så länge en rad ledande socialdemokrater står på denna linje eller i varje fall icke tar avstånd från den kan partiet bli en fara för friheten och därmed för själva demokratin.

17/8

68

Docent Thermænius anhållan att de sakkunniga

vid besättandet av Skytteanska professuren skall få ta del av hans hemligstämplade redogörelser för Sveriges utrikespolitik under krigsåren har tillstyrkts av universitetskanslersämbetet. Tillstyrkandet förenas med villkoret att inga andra än svenska sakkunniga skall få ta del av handlingarna. Som bekant är förfarandet vid tillsättandet av Skytteansk professor speciellt: sakkunniga utses i vanlig ordning, men dessa lämnar sina utlåtanden icke till universitetsmyndigheterna, utan till Skytteanska stiftelsens patronus; denne utnämner innehavare av professuren; varefter det slutliga avgörandet träffas av regeringen.

Formellt finns alltså i detta fall en särskild möjlighet att begränsa rätten att ta del av ansökningshandlingarna till några få personer, nämligen de sakkunniga. Reellt är kanslersämbetets ställningstagande naturligt från den synpunkten att det framstår som en orättvisa att göra det omöjligt för en sökande att för vetenskaplig befordran utnyttja vissa skrifter. Men dessa överväganden kan icke undanskymma det faktum att ett beslut i enlighet med docent Thermænius hemställan och kanslersämbetets förslag innefattar ytterst egendomliga konsekvenser. I allmänhet utgår man från att vid en professorskonkurrens främst tryckta skrifter bör beaktas, eftersom dessa kan bli föremål för granskning av alla intresserade. Under alla förhållanden är det i princip möjligt för vem som helst att ta del av de skrifter — tryckta eller otryckta — som åberopas vid en ansökan. I detta fall skulle endast de sakkunniga få läsa docent Thermænius berörda skrifter. Medlemmarna av den humanistiska sektionen i Uppsala, som skall utse sakkunniga, har icke rätt att i ansökningshandlingarna få den vägledning som eljest står till buds. De medsökande kan icke på vanligt sätt framföra kritik av sin konkurrents prestationer. Än mera egenartad blir emellertid de sakkunnigas egen ställning. Skall deras utlåtanden bli hemliga, om de, vilket vore naturligt, innehåller redogörelse för och diskussion kring skrifterna i fråga? Detta synes helt orimligt. Eller skall de sakkunniga, för att undvika en dylik kalamitet, bli tvungna att uttala sig i allmänna ordalag och

17/8

AMERIKAS PRESIDENT

En bok av två amerikanska journalister om den nuvarande presidenten har översatts till svenska (McNaughton och Hehmyer: Truman, Gebers, 7.50). Boken är ingen panegyrik, utan en saklig och objektiv redogörelse för Trumans levnadsöden. Något större intresse har arbetet inte; den massiva tråkighet som efter allt att döma kännetecknar den säkerligen aktningsvärde och kanske också dugande presidenten slår emot läsaren, även om författarna genom en del anekdoter och lustigheter söker stimulera intresset. Översättningen är i det hela värdad, men ett allvarligt fel är att specifikt amerikanska termer icke återges på ett för genomsnittsläsaren förståeligt sätt. Sålunda betecknas primärval (val av kandidater inom partierna) som "förberedande val", det talas om "nationalpolitiska" i stället för unionella spörsmål osv. I en bok av denna typ borde självfallet införas förklarande noter; utan sådana blir det på många punkter omöjligt för den icke sakkunnige att följa framställningen.

H. T.—n